

litinių aktualijų kontekste totalitarizmo siekį - keičiant tik išorinę formą išlaikyti tą pačią struktūrą. A. Lopeta (Vilnius) taipogi analizavo totalitarinės visuomenės praktinio funkcionavimo aspektus.

A. Svirkas (LVKUT) pranešime "Nuodėmė ir totalitarizavimas" totalitarizmo raidą siejo su krikščioniškosios nuodėmės sampratos recidyvu ir bioenergetinio visuomenės potencialo svyravimais.

Simpoziumo medžiaga bus paskelbta mokslo darbuose.

J. Patkauskaitė

ANTANO MACEINOS SKAITYMAI

1989 m. gegužės 13 d. Vilniuje įvyko žymaus lietuvių filosofo prof. dr. Antano Maceinos (1908.I.27-1987.I.27) skaitymai. Juos surengė Lietuvos filosofų draugija (įkurta 1988 m. gruodžio 20). Renginyje pirmininkavo Draugijos Prezidentas prof. Evaldas Nekrašas.

Skaitymų dalyviai iš klausė į juos telę įrašytą A. Maceinos, filosofo ir teologo, paskaitą apie tautos ir religijos

santykį, turtingai atskleistą gilaus intelektualo per procesų duotį ir gauti prizmę. Arūnas Sverdiolas savo pranešime analizavo A. Maceinos mintis filosofijos kalbos klausimu, o Tomas Sodeika gyvūnų eno pačią filosofijos sampratą šio lietuvių mąstytojo veikaluose. Dalia Marija Stančienė aptarė A. Maceinos požiūrį į vadinamąją "išlaisvinimo teologiją", kuri yra populiarūs mūsų dienomis Lotynų Amerikos šalyse. Vytautas Rimša palietė kai kurias moralines A. Maceinos idėjas dabartinio socialinio gyvenimo kontekste. Jaunas poetas Julius Keleras tarė žodį apie A. Maceinos (Jasmanto) poeziją ir joje išreikštą krikščioniškojo egzistencializmo dvasią.

A. Maceinos skaitymai atkreipė Lietuvos filosofų bei mąstančios jaunuomenės dėmesį į garbiojo mūsų tautiečio gausią, dvasingą kūrybą, suvaidinusią didelį vaidmenį lietuviybės, lietuvių mokslo, jo kalbos (ypač ištvirijoje) plėtotėje, iškelė nemažą aktualių tos kūrybos mokslinės analizės klausimų. Skaitymuose dalyvavo filosofo sūnus Augustinas Maceina.

Č. Kalėda

DISERTACIJOS

UTOPINIS SOCIALIZMAS LIETUVOJE

1988 m. lapkričio 22 d. Vilniaus universiteto specializuotos mokslinės tarybos posėdyje filosofijos mokslų kandidato laipnio disertacija sėkmingai apgynė Universtiteto Politologijos katedros dėstytojas Kazimieras Gudonis. Disertacijos tema - "Utopinis socializmas Lietuvoje XIX a." Moksliniam darbu vadovavo filosofijos mokslų daktaras, pro-

fesorius B. Genzelis; oficialieji oponentai - filosofijos mokslų daktaras A. Mureika ir filosofijos mokslų kandidatas, docentas A. Lozuraitis; kolektyvinis recenzentas - Lietuvos dailės instituto Markačino-leninizmo katedra.

Pastaruoju metu sustiprėjo domėjimasis Lietuvos filosofine mintimi. Nors ir daug nuveikta mūsų filosofijos istorijos baruose, bet nemaža problemų dar reikia specialiai tirti. Lietuviškojo utopinės minties raida - viena iš mažiausiai nagrinėtų sričių. Nors kai

kurie šios problemos aspektai gvildenami B. Genzello, R. Plečkaičio, A. Merkio, V. Suslavičiaus, E. Laumenskaitės darbuose, bet šis emiškesnė istorinė-metodologinė Lietuvos utopinio socializmo analizė nebuvo atlikta. O ji reikalinga, juoba kad ir XX amžiaus realybėje tokio socializmo apraiškų nestokojama. Taisgi K. Gudonio darbas svarbus ir įdomus.

Pirmasis disertacijos skyrius ("Socialinės utopijos tipologizacija") skirtas bendrajai metodologinei socialinės utopijos charakteristikai. Disertantas atskiria socialinę utopiją nuo kitų struktūrinių-semantinių kategorijų ir nuo giminingų sąvokų, aptaria įvairius socialinės utopijos variantus: utopiją-svajonę, nerealų projektą; utopiją - pažūrų sistemą, pagrįstą esminių socialinių santykių priešpriešiniu kokybiškai kitčiams santykiams; utopiją - "grynojo" mąstymo produktą; utopiją - "minties eksperimentą" ir kt. sampratas. Autorius nuodugniai nagrinėja socialinių utopijų sisteminių problemų, išskirdamas epochinę chronologiją, klasifikaciją pagal utopinių idėjų santykį su socialinių klasių aspiracijomis, utopijas skirsto į retrospektyvines, eskapistines ir herojines. Disertacijoje teoriškai pagrindžiama nauja tipologija, kuri padeda išskirti utopinio socializmo ypatybes, pagrindinius struktūros elementus ir išsamiau atskleisti jo turinį. Toliau formuojama išvada, kad utopinį socializmą tikslinga klasifikuoti ne tik pagal ekonomines, politines, kultūrines ypatybes, bet ir pagal nacionalinės priklausomybės principą, kuris leistų naujai įvertinti lietuviškosios utopinės minties plėtrą.

Antrajame disertacijos skyriuje ("Utopinis socializmas Lietuvoje XIX a. ir jo ištakos") nagrinėjama lietuviškosios socialinės utopijos istorinė raida. Daug dėmesio skirta pirmosioms utopinės minties apraiškoms XVI amžiaus refor-

macinio judėjimo produkcijoje: apžvelgiama lietuvių ir lenkų reformatorių Petro Gonendzijaus, S. Budno, Povilo Vizniečio, Jokubo iš Kalinovkos veikla. Nuodugniai aptartamos krikščioniškojo utopinio socializmo idėjos po 1831 ir 1863 metų sukilimų, plėtotos K. Zabičio ir V. Dembskio kūryboje, pabrėžiama prancūzų krikščioniškojo utopinio socializmo atstovo F. R. Lamené įtaka utopinės minties raidai Lietuvoje. Tame pačiame skyriuje patelkiama vieno iš 1863 metų sukilimo vadovų ir utopinio socializmo atstovo S. Sierakausko teorinės veiklos apžvalga. Autorius aptaria S. Sierakausko ryšius su rusų demokratais N. Černyševskiu, N. Dobroliubovu, išskiria bendradarbiavimo žurnale "Sovremnik" svarbą, įvertina S. Sierakausko idėjų reikšmę besiformuojančiai Lietuvoje pažangiajai visuomeninei minčiai. Nuosekli istorinė-metodologinė utopinės minties analizė leido disertantui padaryti išvadą, kad lietuviškasis XIX amžiaus utopinis socializmas (K. Zabitis, V. Dembskis, S. Sierakauskas) grindžiamas kaip tik krikščioniškojo utopinio socializmo idėjomis.

Oficialieji oponentai teigiamai įvertino atliktą darbą ir rekomendavo tarybai suteikti K. Gudoniui filosofijos mokslų kandidato laipsnį.

A. Urbonavičius

PANIDEOLOGIZMO IR KRIZINIO KULTŪROS SUVOKIMO ANALIZĖ

1989 m. birželio 27 d. Vilniaus universiteto Filosofijos mokslų laipsnių teikimo specializuotoje taryboje Vilniaus universiteto Filosofijos katedros asistentas Virginijus Valentinavičius apgynė kandidato disertaciją "Ideologijos samprata T. Adorno filosofijoje". Disertanto